

Юни 2014

Кацайки в Джорджтаун се откриха гледки към Есекибо и Демерара – реки, с които в последствие за запознахме по-обстойно. Летището е на десния бряг на Демерара, а чейндж бюрото му - в съседна сламена бърлога за хранене. След час бяхме на автогара в столицата, която се намира на страничен вход на парламента и 100 метра от пазара Стабрюк. Няма да забравя как излизайки за пръв път в Сана, момче на мотор ме погледна и прекара палец през гърлото си. А в Джорджтаун тръгнахме пеш към някакъв квартал и първото ми впечатление бе черен бездомник, увит в парцали на едри дупки. Теди го заобикаля на тесния тротоар пред съдебната палата, а той със зомби походка, прическа на индийски саду и повече гол, отколкото облечен, хвърля кървавия си, малоумен поглед ту към единия, ту към другия. Намерихме „хотелче” с единствен обитател австралиеца Макс – режисьор, снимащ тук сапунка от 2-3 месеца, чийто дядо бил българин. Прослушваше шумно актриси в стаята си. От хотела ни предупредиха да внимаваме къде ходим, но все още не знам как напътствия от сорта помагат в непознат град. Теди точно си хареса фотогенична запустяла къща и от вътре се показа момчета, товарещи остатъците от мебели, врати и прозорци на пикап, паркиран пред нея. „Дай пари за да снимаш - иначе стрелям” – подвикна един от тях. Косите ми настръхнаха - въпреки че бе пред мен, Теди не го чу или може би просто не обърна внимание на омонимите „снимам” и „стрелям” и продължи спокойно към него. Разбрахме се и нито снимахме, нито те стреляха, но после заобикаляхме по другия тротоар къщата, само на 100 метра от „хотелчето”. С времето – свикнахме.

Градът е малък, с викториански дървени къщи, част от които - наколни. Но катедралата Сейнт Джордж е една от най-високите дървени конструкции в света, а сградата на кметството също се е състарила с достойнство. Няколко са търговските квартали с тълпи от хора, сред които се чувстваш сигурно. Магазините затварят в 6 следобед, в неделя почти нищо не работи. На мястото на бившия форт в момента се строи „Мариот” и пясъкът точно там е пълен с боклуци, но малко по на изток има сносен плаж и крайбрежна улица с пейки, продавачи на сладолед и романтично настроени двойки. Огромна дървена колиба, построена 1972 г. по подобие на местна индианска къща, е приютила конференция на необвързаните страни, а до нея е квартал с няколко посолски комплекса. Въпреки всичко усещането си е за село, викторианско село, примерно родното място на Том Сойер или декор на робска сага от Луизиана. Гаяна е единствената англоговоряща страна на континента, но разбираема дори за англичанин в най-добрия случай е всяка пета дума. Ботаническата градина е ужасна и графитите около нея предупреждават – „Сарван е крадец. Раследвъйте гу!”. Но Сарван не се появи, дори и по пътя към дирекцията на национални паркове, където искахме да съберем малко информация и да извадим разрешително за водопадите Кайетур. Не успяхме нито с едното, нито другото – трябвало да минем през агенция и трябвало да летим до там. Сега бил дъждовният сезон и нямало как да стигнем по земя. Ставаше дума за плащане и не бях особено настоятелен, но за да вложя смисъл в цялата разходка ползвах тоалетната им на сбогуване. Не намерих и газ за примуса, но поне напазарувах и дръпнах пари, което без да знам цените в провинцията си бе абстрактна алгебра. Както и да е... пътуванията, започващи трудно, обикновено завършват славно.

Цъфвайки на автогарата следващата прекрасна утрин, сложи началото на една епична битка между шофьорите. Бяхме говорили с Кевин и се качихме в празния му микробус, но всички други новопристигащи се оказваха между тълпи от шумни викачи, хамали и просяци, които дърпаха уплашените клиенти към стари таралясници и побеждава, ако

успеят да натоварят багажите им сред купищата чували на покрива. Най-хитрите пътници устояваха стоически, стискайки торбите и просто се качваха, където и когато остане 1 празно място. Ние почакахме няколко часа. Поиграхме футбол с Джими и поприказваме с търговец на фенерчета. С мимики и жестове той ни пренесе на поход в среднощни джунгли, показваше с криви гримаси змиарници пред себе си, после щракаше фенерчето и с усмивка отстъпваше назад, щастлив и разминаващ се без ухапване. Цената на фенерчетата незнайно защо бе фиксирана на 50 канадски долара, но някак си устояхме и на тази оферта. А Кевин тръгна чак към 11 и само за час стигна до Линден, което си е почти 100 км. По пътя до там даже забърса любимата си крайпътна девойка и я настани до себе си – движим се към Мадия, което си е цял ден, тоест Кевин трябва да преспи в Мадия, а тропическата нощ е дълга и самотна. Парите, които харчим по белия свят, заблуждавайки съвестта си с думи като подпомагам и съчувствам често отиват за бира, проститутки, златни бидета... или просто се пропиляват. Минахме и през полицията (и развигора) на Линден – Кевин нямаше всички документи, но имаше кеш пара. После продължихме, пътят стана червен, в кални дупки, локви и скоростта падна на човешките 20 км/ч. След още една проверка на полицията стана ясно, че пътуващият до мен е препасал пищов (легален), а после се отклонихме от главното шосе, пресякохме Есекибо на ферибот и надвечер бяхме в Мадия.

Престъпност по селата извън Джорджтаун почти няма, но цените в Мадия хич не са селски. Причината е, че целият район по реката Потаро (приток на Есекибо) е една голяма мина за злато и диаманти. Стотици коптори от пръчки, брезент и найлони с тракащи генератори се появяват като термити в калта. Голи до кръста, но с гумени ботуши хора ровят из червената глина, а по реката плават бумтящи понтони, забили хоботи из дъното. Бразилците и китайците действат с размах и техника и вече цели участъци по реката са изсечени, но типичният златотърсач е само с кирка, лопата, корито и маркуч. Когато намереното из Потаро се понатрупа, миньорът отива до Мадия, продава го и праща парите на семейството си (кражбите и убийствата зачестяват и тук), а друг макар и по-незначителен повод за посещение на града, са пристъпите на малария и изобщо болестите, с които джунглата (подобно на растителността и насекомите) изобилства. В Мадия вече има бензиностанция, банка, 2 хотелчета, даже малко летище, а ежечасно променящата цена на златото е известна всекому. Като пример - цената на стая е 15 евро, порция ориз и риба – 4 евро, кола до Памела Ландинг (10 км кал) – 40 евро, а отклоняването на самолета от Джорджтаун за Летем с допълнително кацане и излитане в Мадия - 400 евро. Всичко останало е почти два пъти по-скъпо от столицата – ето защо Кевин си взе момиче от Линден, а не от Мадия.

Само за половин ден намерихме човек на име „Джон войника“, живеещ извън селото, с когото се спазарихме за следното – да отидем до реката, да ни качи на лодката си, да прехвърлим водопадите Аматаук, да стигнем и да прехвърлим и водопадите Уаратук и после да ни остави в Тукайт, където да изчака 2 дни и да повторим заниманието в обратен порядък. Струваше общо около 150 евро, но пресмятайки наум по местните цени се оказа, че за Джон остава само незначително повече от надницата за 3 дни златотърсаческа дейност. Подобни цени в туризма се срещат и по някои миньорски райони на Боливия, но не от алчност - при тази дяволска ножица от екстремна скъпотия в екстремната мизерия, никой не мърда пръста си за по-малко. Самолетният билет като по-скупна алтернатива е над 200 евро на човек. Джон взе жена си за компания, а тя взе бидонче вино от касава – шяха да ловят риба на Тукайт и далеч от децата да изживеят още веднъж медения си месец. Та качихме двигателя, туба гориво, туба масло, нашите

раници и раничката на Джон в колата един растаман и след един час и едно паднало и вързано с лиани гърне минахме тези 10 км кал. Последният обхват бе на точно определено (с радиус от 50 см) място, а Джон докара лодката от някакво мангровно тресавище и сложи двигателя. Лодката беше метална и не особено тежка, с място точно колкото да се вместим всичките. Тръгнахме срещу течението - по дърветата се чуваше писукането на странно изглеждащи птичета - *cock of the rock* - а над водата с бърснеш полет се стрелкаха лястовици. Назад останаха огромен понтон, заседнал в плитчините и китайски образци на тежката индустрия. Водата беше висока и Джон управляваше лесно, понякога до левия, понякога до десния бряг, но никога – по средата. След час и половина стигнахме Аматук, където се бе заформило последно поселище с няколко къщи и магазинче. Спряхме лодката встрани, извадихме нещата и свалихме мотора. Жените останаха да го пазят заедно с другия багаж, а двамата с Джон нарамахме ламарините. Аз бях отзад и виждах само почвата пред краката си - първо качихме баир и после завивахме няколко пъти. На два пъти си почивахме и скоро бяхме отново на Потаро. Направихме още един курс с двигателя, бидоните и раниците, пак напълнихме лодката и продължихме. Последни китайци ни задминаха, вдигайки вълни с бързата си лодка и от двете страни се надигнаха девствени, буйни, стръмни хълмове. Границата на националния парк е при водопадите Уаратук, където повторихме процедурата с пренасянето. Водопадите тук са значително по-ниски и пътеката е само 50 метра, но приводняването е по-опасно поради близостта на бързеите и силното им течение. След още 15 минути бяхме в Тукайт, където рейнджърите са вдигнали не съвсем готова къща. От тук има и сухопътен вариант по брега чак до Аматук, но само през сухия сезон. А и китайците май са му разказали играта с просеките и пътчетата си около мините. Заваля дъждец, сбогувахме се с Джон и жена му, сложихме дъждобраните и поехме по хлъзгавата пътечка. Знаехме, че има само 1 разклонение, че там се завива вдясно и джунглата ни погълна. На няколко места заобикаляхме паднали дървета и цели срутени склонове, но неприятното по-скоро бяха калта и влагата, най-вече по стръмното. След малък водопад накрая изкачихме платото и от там последва поне още час. Пътеките се размножиха – сигурен признак, че приближаваме, а и без грам гледка вляво, се чуваше боботенето на Кайетур. Накрая изникнахме като виетнамци зад наблюдателна платформа, където бразилки по цвички, дантелени тениски и дизайнерски ранички слушаха екскурзовода си. Изненадахме ги – почти всички туристи идват до тук със самолет (пистата е на 15 минути), разглеждат за 2 часа и се прибират в мравуняка на Джорджтаун.

Кайетур не нито най-високият, нито най-пълноводният водопад в света. Но със сигурност начело, ако тези два фактора някак си се комбинират. Сред първенците по пълноводие, водопади над 100 метра са рядкост. Кайетур е 250. Коритото на Потаро е широко и през сухия сезон, а водите му – оцветени в червено от танините на джунглата. Като се прибави и труднодостъпността му, и хилядите лястовици, домуващи в куха скала зад плътната му като завеса струя, се получава величествен спектакъл. Зора огрява прага над бездната и хиляди птици изникват под пръските в пореден лов за насекоми. Бреговете са доста обрасли и гледките по левия са само от 3-4 платформи. Десният е недостъпен, а наблизко има хижа, метеорологична станция, летище и почти запустяло селище, оставено на разпад. Местните миньори, се заселват в Чинапау, нагоре по течението и на югозапад, извън границите на националния парк, но все още ползват пистата за доставки на гориво и провизии. Срегнахме Джеймс – американец, живеещ тук от месец - един от тримата специалисти в световен мащаб по ендемичната златна жаба. Малкото земноводно не изпълнява желания, но слузта му е халюциногенна. Мъжките даже съвсем не са златни, а кафяви. Прекарват цял живот само в една от безбройните бромелии, пълни с вода и през сухия сезон. Джеймс вече

познаваше жабите по име. Срецахме го на няколко пъти по платото, където с гумените си ботуши, дъждобрана и микрофон в ръка допълваше богатата си колекция от крякания. За разлика от ниското тук валеше почти постоянно, особено вечер. Нощите бяха студени, но хижата се оказа широка и топла, с кухня и трапезария. Хамаци опънахме под стряха на верандата и останахме още ден на платото. После готвихме и приказвахме с Джеймс, момичето от персонала и хижаря, а накрая се върнахме при Джон и бързо спуснахме Потаро. Забележителностите по света все повече приличат на стока в супермаркет, на драйв-ин. На клетката на лъва в зоопарка, на обиколката на света за седмица, на лифта за Еверест. Многобройните задачи на пътуването са разхвърляни върху най-различни посредници и като резултат човек стига до някъде и заминава с мимолетните си впечатления, но без допълнителен опит и знания. Не изключвам и себе си от списъка, в крайна сметка дали някой ще те повози на самолет или на лодка няма съществено значение. Но целта не е да видиш това или онова, да го нащракаш и да чуеш приказките на екскурзовода, а да направиш мястото част от себе си. Много по-трудно е да направиш себе си част от него. Поне с първото - успяхме.

Да хванеш микробус в средата на отсечка по третия свят си е задание, свързано с чакане. Всичко вече е пълно до краен предел, тъй като никои не тръгва празен. Логиката подсказваше да се върнем до Джорджтаун, но спряхме в Мабура – нищо и никакво селце точно на половината разстояние между северния Джорджтаун и Летем на бразилската граница. Чакахме четири часа, даже се сприятелих с полицаите и за малко да видя затвора на този загубен из джунглата контролен пост. По обяд мина първи камион с екипаж от две момчета, превозващи китайски дрехи до китайците в Летем. Качиха ни даже в кабината, а камионът бе бивш английски Ашок Лейланд от Съсекс, с надписи „Денги Кроп” по вратите. Пътят криволичи нагоре-надолу през отвоювана от зеленината глина и кал. Дупките са нечовешки, но и гумите са високи. На няколко пъти момчетата проверяваха спирачките – сигнал да минем пеш поредното нанадолнище без да оставим по джапанка в тинята. Фериботът на Есекибо работи само до 18:00, което внесе лек стрес в начинанието. И от безпаричие, и от припряност шофьорите хапваха само сух корн флейкс и димяха с цигарите си, а ние се свихме на „леглото” зад тях. После заваля обилно и набързо запълнихме дупките на сламения покрив с още слама, но и това не помогна - покрих поне раниците с дъждобран. Към 16:30 се показва препятствие – камион спрял пред нас. Изключено бе да се разминем точно там и скочихме да видим какво става. 5-6 дървета бяха нападали и в тази отсечка от 20 метра пушинакът отново сияеше в оригиналния си вид. За щастие бяхме само на 10 км от ферибота, някой вече се бе задействал и резачка пристигаше от другата страна. След трескаво суетене с резачката зеленината се превърна на кълцана салата и вече дори пеш трудно се провирахме между клоните. Първият камион с въже изтегляше най-дебелите дънери, резачката свистеше покрай нечий крайници, а като се включиха и мачетата настана истинската касапница. Не вярвах, но потеглихме преди 18:00 и хванахме последния ферибот. През реката пихме бразилска бира, а след още 100 км и 6 часа, около Анай спряхме до крайпътното ханче на собственика на предния камион. Всъщност спряхме в поле, пълно със светулки – незабравима гледка – а после пристигнаха другите и отвориха заведението, където пихме още бира. Пренощувахме даже в легло, а на сутринта оправихме клемите на акумулатора и изчадихме „Денги Кроп” запали. Джунглата изчезна, вече пътувахме през открити равнини и редуващи се отсечки с вода, но пътят надобряваше. Минахме още 100 км, пак за 6 часа, а в Летем бяхме след общо 24 часа.

Там почивахме, прахме и хапвахме редовно и обилно. Срецахме Джон и Бети, пътуващи със самоделен кемпер вече година и половина от Аляска насам. Кемперът бе

повреден и чакаха резервни части от Бразилия. Според думите им, на юг от Летем имало добри места, но цялото поле било под вода и някъде там строшили камиона. А градчето е една огромна безмитна зона, където всякакви безсмислени стоки привличат бразилците насам. Много от магазините са на китайци – правят пари и чакат Годо. Границите по тези части на света са малко абстрактно понятие. Местните се движат свободно, без визи и бюрокрация и общо взето, минавайки граница трябва сам да намериш служител и сам да се погрижиш за печата в паспорта си. Ако искаш – прави се на местен – но здраво ти дупе на следващата проверка. Мислехме за ден да стигнем до Венецуела и трябваше да минем рано - гонехме връзка с автобус от Боа Вища. Но границата работи чак от 7, което за целта вече бе късно. В този порядък на мисли решихме да сложим печатите с ден предварително, после да преспим в Летем и пак да минем преди отварянето на границата. Но на излизане от Гаяна отвориха един списък и казаха – трябва ви виза. Айде бе, не ни трябва! Не – трябва ви! Оставих Теди при гаянските граничари, те щели да звънят на консулството, да питат... и тръгнах с двата паспорта към Бразилия. След километър стигнах до обръщането на движението (ляво в дясно), минах по мост и бях в Бразилия. Накрая намерих и ГКПП-то, където потвърдиха, че не се нуждаем от виза. Попаднах на разбран човек, който удари входни печати и в двата паспорта, даже на страницата за издаващите органи, а след това се върнах обратно. Граничарите нямаха повече аргументи и сложиха и изходни печати. Нямахме само как да актуализирам и списъка им, така че - да знаете. И на другия ден минахме отвъд, докато те блажено хъркаха в колибите си.